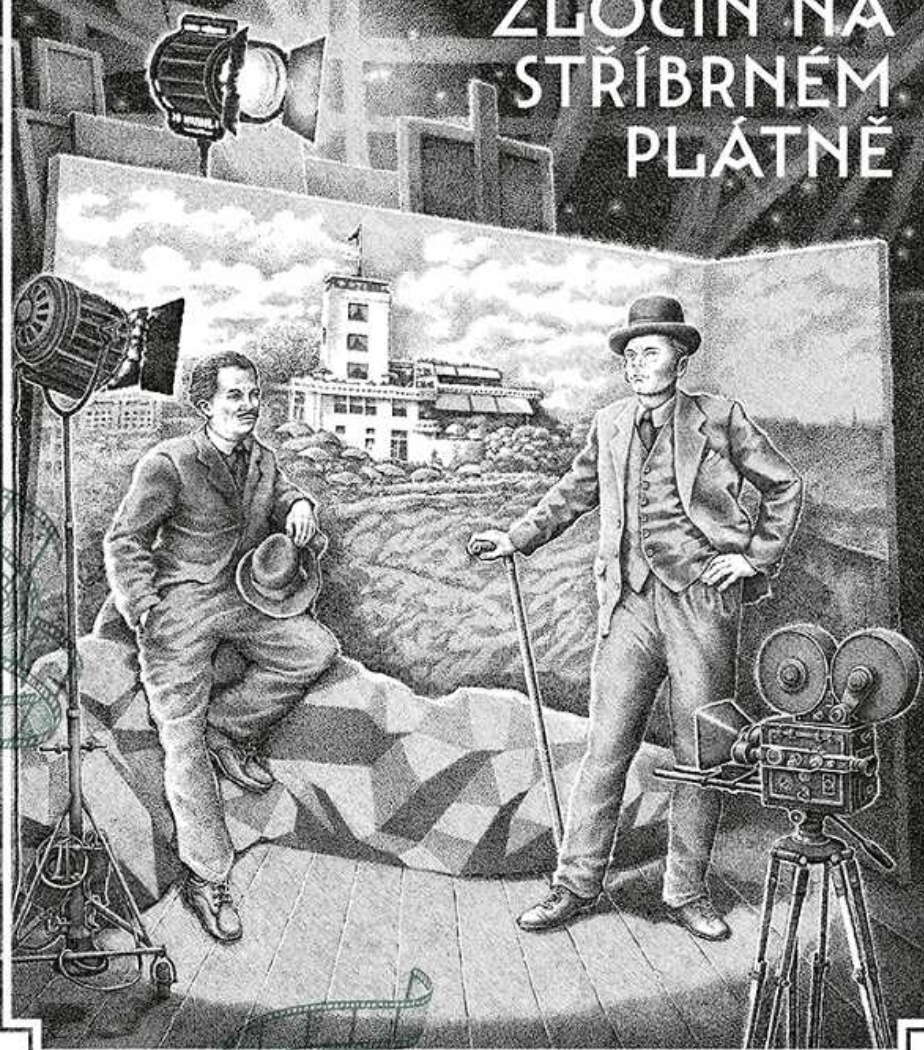

HISTORICKÁ DETEKTIVKA

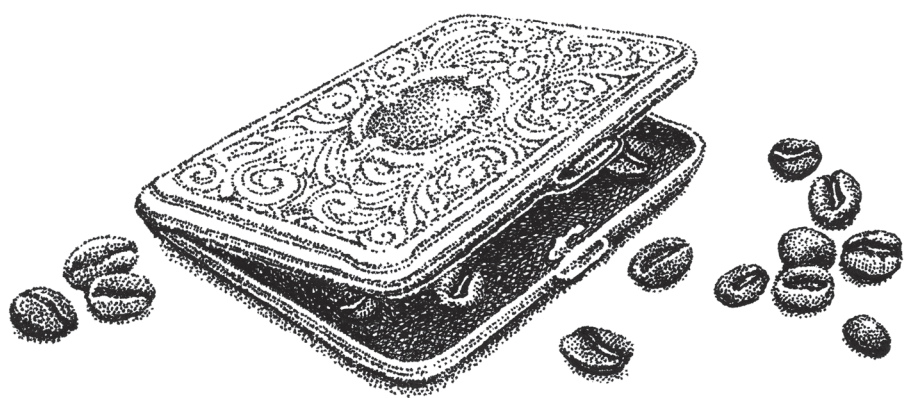
VILÉM KRÍŽEK

ZLOČIN NA STŘÍBRNÉM PLÁTNĚ

MYSTERY PRESS

ZLOČIN NA STŘÍBRNÉM PLÁTNĚ

VILÉM KŘÍŽEK

ZLOČIN NA STŘÍBRNÉM PLÁTNĚ

Mystery Press

2020

*Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy,
organizace, místa a události v ní uvedené
jsou buď výplodem autorovy představivosti,
nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.*

*Tato kniha ani žádná její část nesmí
být kopírována, zálohována ani šířena
v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Copyright © Vilém Křížek, 2020

Cover & Illustrations © Jan Klimeš, 2020

Czech Edition © Mystery Press, Praha 2020

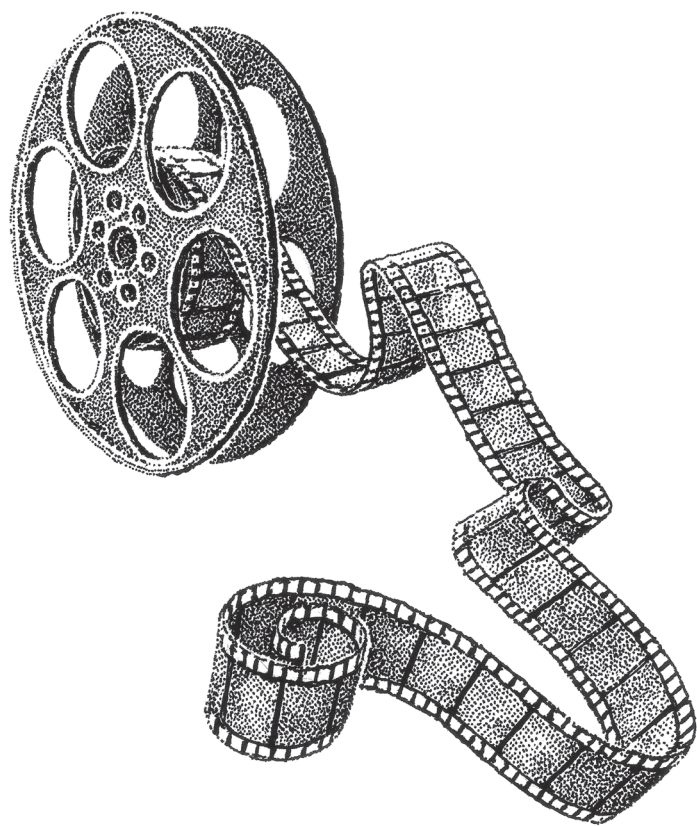
ISBN 978-80-7588-242-4 (pdf)

Knihy Viléma Křížka
v nakladatelství **MYSTERY PRESS**

Eliáš Sattler

**SMRT MÁ VŮNI INKOUSTU
STRACH ZA OPONOU
ZLOČIN NA STŘÍBRNÉM PLÁTNĚ**

Ebookové novelky
INCIDENT S DRAGOUNY

„KRÁČÍM OD NEÚSPĚCHU K NEÚSPĚ-
CHU AŽ DO ÚPLNÉHO VÍTĚZSTVÍ.“

Karel Lamač, český režisér, herec, hudebník, libretista
a producent. Podílel se na více než dvou stech filmech.

ČARODĚJ S UHRANČIVÝMA OČIMA

Čarodějův upřený pohled propaloval Francise do morku kostí. Mladý muž se pod ním roztrásl a každý s očima na svém místě si musel povšimnout, jak se jen silou vůle nutí stát na nohou. Přesto neustoupil ani neuhnul očima. Za ním se krčila vyděšená dívka v lehkých dlouhých šatech a objímala si ramena, jako by se choulila před zimou. V pozadí se tyčily divoce rozeklané skály a nenadálý poryv větru způsobil, že černokněžníkův plášť se působivě rozevlál.

Bylo tam všechno: Melodrama. Napětí. Konflikt.

„Klapka!“ zařval režisér a rukou si připlácl nízkou čepici, aby mu ji vítr neodnesl.

Výraz čaroděje v renesančním kabátci a černočerném plášti se okamžitě změnil. Výhružný pohled se rozplynul a rysy jeho tváře změkly. Černě orámované oči přestaly působit tajemně a uhrančivě a začaly vypadat jako přesně to, čím byly: oříškově zbarvené mužské oči obtažené černým líčením. Muž představující černokněžníka se stále tyčil nad většinou přítomných a jeho široká ramena i úzké

líce přitahovaly pozornost, ale zlovolný dojem, který budil v roli, byl během mrknutí oka ten tam.

Režisér zpod huňatého obočí vrhl tázavý pohled na mladého kameramana. Ten urychleně přikývl na znamení, že záznam se povedl. *Dvojník* byl sice první film, který mladý Čestmír Janovský sám točil, ale snažil se všem ukázat, co v něm je. Překonat působivost Helle-rový a Víchovy práce pod Machatým – to byl cíl, za kterým stálo za to jít! Režisér Sova mu to nijak nevyvracel, ač jeho ambice se jevily poněkud nižší.

„Byli jste úžasní! Bravo!“

Potlesk pocházel jen od jednoho člověka, ovšem byl o to nadšnější. Nebyl to nikdo jiný než Milan „říkejte mi Milton“ Kyncl. Producentovi se ve tváři zračilo téměř náboženské vytržení. Klobouk naražený štramácky na stranu, pískově zbarvené lněné sako přehozené ležérně přes rameno a sluneční brýle zavěšené ve výstřihu košile rozepnuté u krku, Kyncl připomínal hollywoodské hvězdy, jak je všichni znali ze stránek revue *Kino* nebo *Filmové tribuny*.

„Sebastiane, Jossy, oba jste prostě *dokonalí*. Budou z vás *hvězdy* světového formátu!“ Německy dodal k muži v kostýmu černokněžníka: „Výborná práce. Jen přidejte v mimice. Diváci vám musí z tváře vyčíst každické pohnutí vaší duše! Podívejte se na Sebastiana!“

Herec, Hektor Kasparides, přikývl. Nezdálo se, že by mu činilo obtíže pracovat v prostředí, kde kolem něj zaznívala především čeština, kterou hovořil jen velice lamaně.

Kyncl mávl na ostatní, aby se k nim připojili. S celkem čtyřmi ústředními herci, kameramanem, režisérem a dvojicí libretistů-pomocníků v jednom byl *Dvojník aneb Příběh Manfreda Macmille-na* spíše komorním podnikem – přinejmenším v číslech, ne ovšem duchem. I producentova tvář naznačovala, že jim všem chce sdělit

cosi velkého. Vyskočil na balvan, který na hlubočepské stráni tvořil jakýsi přirozený stupínek, a než promluvil, rozhlédl se po krajině – jako by kamera jela, mířila na něj a on měl ztvárnit roli vizionáře. Bylo zjevné, že hraje na efekt, ale nezdálo se, že by to kohokoli z přítomných pohoršovalo.

„Mám pro vás přelomovou zprávu,“ začal konečně Milton téměř slavnostním tónem, odtrhl pohled od dramatické scenérie hlubočepských údolí a pohlédl na svůj filmový štáb. „Nejprve mi dovolu říci, jak velice si vážím práce s vámi všemi. Nemít kolem sebe tak talentovaný a oddaný tým, nikdy bych se neodvážil učinit krok, který nyní považuji za nevyhnutelný.“ Zhluboka se nadechl a vydechl. „Rozhodl jsem se, že *Dvojníka* natočíme jako zvukový film. *Ein Sprechfilm!*“

„Cože?“ vydechl kameraman Janovský. Ve tváři se mu mihlo cosi mezi posvátnou úctou, blahem a hrůzou.

Zato Kasparides se mírně mračil. „Co to znamená pro mě?“ zeptal se německy.

Kyncl přátelsky mávl rukou. „Těch pár vět dialogu česky se určitě naučíte – a současně můžeme začít produkovat i německy mluvenou verzi! A časem snad francouzskou, anglickou... není důvod, proč se zastavit jen u dvou! Prozatím bude nejsnazší film dodatečně ozvučit v ateliéru, což zjednodušuje i jeho převod do jiných řečí. Mám ale v plánu zvukové vybavení i zakoupit – a náš další společný film už bude mluvený od samého počátku, česky a pak i jinak!“

Kasparides se tím zdál být upokojen. I na jeho tváři se mihl váhavý úsměv – ale jeho úzkému impozantnímu obličejí neslušel tolik jako výhrůžný pohled nebo podmračené soustředění, přinejmenším před kamerou.

Milton seskočil z balvanu a vmísil se mezi členy nevelkého štábu. Ti ho zahrnuli vesměs nadšenými otázkami. Jediní dva lidé, kteří nevypadali ani trochu potěšení, stáli stranou od ostatních. Mladíčká žena v dlouhých rozevlátých šatech divoce gestikulovala, zatímco jen o málo starší muž, který ji předtím na scéně bránil vlastním tělem, přikyvoval a občas odpovídal vlastním gestem. Pak oba vyrazili ke Kynclovi.

„Jak se to dotkne Jossy?“ zeptal se mladík přímočaře.

Producent se shovívavě usmál. „Nemějte obavy, Sebastiane. Seženeme někoho, kdo part vaší sestry namluví. Možná bude potřeba, aby jí ve scénách dialogu nebylo moc vidět na ústa, možná zvládne otevírat ústa tak, aby to po namluvení vypadalo dobře – uvidíme za pochodu. Nemusí se bát, že by o roli přišla, pokud vás napadlo tohle.“ Už zatímco Kyncl mluvil, Sebastian překládal jeho slova do gest, která dívka pozorně sledovala. Josefínu Farskou mohl nástup zvukového filmu s těžší potěšit. Co na tom, že neslyšela a mluvila jen s obtížemi, když byl i film němý?

Co se jí teď honilo hlavou? Uvažovala, zda tohle není jedna z jejích posledních rolí, pokud se nová móda mluvených snímků ujme? V Československu však zatím žádný nevznikl – měla tedy ještě šanci?

Libretista a „kluk pro všechno“ Martin Tomášek už vzrušeně promlouval se svou spolulibretistkou Lídou Hejdukovou. Ta si bezděčně prohrábla rukou vlasy a uvolnila tím několik neposlušných pramenů z ledabyly uvázaného drdolu na temeni. Mohlo se zdát, že se příchod zvuku týká především herců, ale měnil *všchno*. Sbohem, mezititulky – vítejte, mluvené repliky...

Ať už se to každému jednotlivému z nich líbilo nebo ne, cítili, že stojí na počátku nové epochy.

Celý štáb ten večer vzrušeně diskutoval o zvukovém filmu, ať už společně u stolu v Rokoku nebo v jiné, vlastní společnosti. Všichni do jednoho samozřejmě viděli *Lod' komediantů*, která v srpnu v Lucerně vzbudila senzaci. Mluvený film – a ono to fungovalo! Milton vyprávěl o filmu *The Jazz Singer*, který prý novou módu začal a který viděl v Americe už před dvěma lety, když tam působil. I tady by mělo vzniknout něco podobného!

Bez potřebné aparatury však nebude ani zvukový film a zařízení je drahé. Dodatečné ozvučení je zatím nejlepší cestou... ale tam se pokrok nezastaví. Vášnivě se bavili o tom, jestli je lepší německá nebo americká aparatura a jestli vůbec je nějaká šance tu americkou sehnat; o tom, jak se při natáčení se zvukem přímo v exteriérech vyhnout hluku na pozadí; o tom, jak odlišně se musí mluvit ve filmu oproti skutečnému životu a jestli je takový rozdíl mezi zněním krátkých replik a mezititulků...

Všichni vypadali zcela zaujati ideou filmu, který mluví, a o to víc se nemohli dočkat blížícího se filmařského plesu. Kéž by tam mohli tu novinu oznámit!

Jen jediný z nich přemítal o tom, že nebude-li vyhnutí, Milan Kyncel možná brzy zemře.

PROFESOR FILOSOFIE

„Dámy a pánové, máme tu další překrásný večer! Za okny se setmělo a Praha září jako hvězdné nebe snesené na zem. Vzduch je teplý a vlhý, podzim ještě neklepe na dveře. Kdo by v takové chvíli byl nešťastný? Někdo snad ano... dívka, s níž se její mládenec loučí a nezbývá než doufat, že napíše..“

R. A. Dvorský se na stupínku nad parketem odmlčel, mávl taktočkou a jeho orchestr spustil v rytmu swingu. Nebyl snad nikdo, kdo by si *Toot, Toot, Tootsie* nezamiloval – a pro filmaře měla píseň o to větší význam, že se objevila v ozvučeném filmu *The Jazz Singer*.

„Neplač, má drahá, neplač,“ rozeznívala se sálem v rozjařeném tónu píseň přebásněná do češtiny.

Martin Tomášek se neubráníl nutkání začít špičkou boty podupávat do rytmu. Byl v povznesené náladě. Nemohla za to jen sklenka frankovky, kterou právě vyprázdněnou odložil, pohled na krásné tančící ženy nebo jásavá hudba. Dva dny od onoho velkého oznámení se jim dnes Milton svěřil, že kromě pronájmu ateliéru po dotočení *Dvojníka* se mu povedlo domluvit i nákup zvukové aparatury. Pokud vše půjde, jak má, možná dokonce i pár scén *Dvojníka* natočí přímo s mluvenými replikami!

Znamenalo to sice, že je další záloha na honorář čeká později, než měla, ale přinejmenším on byl ochoten s tím žít. Pravda, jemu

se to říkalo lehce... Nebyl žádný boháč, ale otec pracoval jako ministerský úředník a matka zdělila menší činžovní dům. Nedo-statek mu nehrozil, i když otec opakovaně vyhrožoval, že pokud nezanechá té nesmyslné filmařiny a nevrátí se na práva, přestane ho podporovat. Jenže to by matinka nikdy nedopustila, a tak byl za vodou. Nebyl si jistý, jak je na tom zbytek štábu, ale raději to snad ani vědět nechtěl. Dokud točili, nemuselo ho to zajímat, nebo ano? Tedy kromě Lídy. Kdyby se ocitla v potížích *ona*, mile-rád by jí pomohl, stal by se jejím zachráncem... jen měl pocit, že ona by to vnímala jinak – a že nabídku pomoci by vehementně odmítla.

Rozhlédl se po ní, ale nikde v zaplněném sále ji neviděl. Po vel-kolepých zprávách od Milтона dnes oslavovali. Možná trochu předčasně, pravda – ale život se měl užívat! Prožít každý sebekrat-ší okamžik naplno, ne dříť do úmoru, považovat každou zábavu za zbytečnost nebo přímo hřích a ohánět se válkou, kdykoli si ně-kdo chtěl trochu povyrazit, jako to slýchával od otce.

Hektor Kasparides už stačil kamsi zmizet. Martina zajímalo, kam se pokaždé vytratí tak brzy po začátku některého z jejich ne-formálních setkání. Málokdo měl přece problém kvůli němu přejít do němčiny, když bylo potřeba. Německý herec však zůstával po-dobně záhadný jako jeho postava.

Vypařili se už i Sova a Čestá – ten ostatně dával najevo, že do-cházet na Terasy si stěží může dovolit. Zato zbylí herci si večer uží-vali. Naďa, tmavé vlasy spadající v úchvatných vlnách na ramena, právě tančila na parketu s oblíbeným „štěkařem“ Bedou Saxlem, zatímco Jossy právě svými gesty cosi tak vehementně vysvětlo-vala bratrovi, až procházející dámě ve splývavé smetanové róbě málem vyrazila z ruky drink. Dotyčná se na Jossy zaškaredila a cosi

odfrkla, ale Sebastian nevypadal, že by se staral o to její poznámku sestře přetlumočit. Pousmál se a rukama udělal gesto, jako by rozháněl roj včel.

Jossy mu odpověděla čímsi obdobně svižným. Zpoza ucha se jí při tom uvolnil pramínek zlatých vlasů. Nepřítomně si ho zastrčila zpět a pokračovala v neslyšné konverzaci. Nehýbala u toho jen rukama, ale veškerým tělem, uvědomil si Martin. Skoro jako by tančila. Jestlipak měla podobný cit pro pohyb jako proslulá hluchoněmá tanečnice Mobi Urbanová? Dupla nohou ve střevíčku podobně zlatém jako její kšice, zhoupla se celým trupem v jednoduchých bělostných šatech...

Martina by zajímalo, o čem se sourozenci tak vášnivě baví. Nejenže se Josefína Farská pohybovala celá. Při každém gestu se i výraz její tváře měnil, jako by vyprávěl příběh. Takový předpoklad pro film! Vyhověla by mu, kdyby ji požádal, aby ho naučila základy znakového jazyka?

„Pozor, kam se tak upřeně díváš. Ještě bych mohla začít žárlit!“ prohodila laškovně Lída, která se právě se sklenkou dezertního vína a talířem objevila po jeho boku.

Martin cítil, jak se mu hrne krev do tváří.

Lída se zasmála. „Jen klid. Taky bych ji okukovala, být tebou. Pro takovou postavu by každá herečka vraždila.“

„I ty?“

„Hmm. Já ne – ale mě víc zajímá psaní libret,“ prohlásila Lída a decentně sezobla kousek bezé. Martinovi zalétl pohled k talířku, na kterém se skvěly ještě nadýchaná kremrole a dílek punčového řezu: „Jen abys pak nehrála role jako Nedošínská.“

„Pozor na jazyk. Tohle už bylo přes čáru,“ zamračila se mladá žena a odfrkla si. „Ale herečka je to zatraceně dobrá, to zase ano.“

Obrátila pohled ke druhému konci sálu, kde na vyvýšeném stupínku zvesela vyhrával Dvorského orchestr, a začala podpatkem lehce poklepávat do rytmu. Martin se naposled podíval na Jossy. Říkal si, jaké to je hudbu neslyšet. Věděla vůbec, jaké to je vnímat ji, ponořit se do její melodie a nechat se jí unášet? Nebo byl její svět doopravdy němým filmem – bez obvyklého doprovodu klavíristy nebo gramofonu?

„Podívej.“ Lída ho šťouchla do boku. Její pozornost už upoutalo něco jiného a Martin si vzápětí všiml co. Do sálu právě vešel muž středního věku s přísným, pozorným a hodnotícím výrazem. Oděný byl v usedlejší, ale zjevně nejlepšimi krejčími na míru šitým obleku. Sundával si plášť a klobouk, pod nímž se skrývalo jeho plešatící temeno i kouty, a podával je uklánějícímu se číšníkovi. „Schmitt je tady. Myslíš, že si s ním Milton zase promluví?“

Martin pochybovačně nakrčil nos. „Minule to k ničemu nevedlo.“

„Vsadím se, že to zkusí – a třeba to tentokrát vyjde. Zvuková aparatura stojí strašlivě peníze!“

Ředitel filmové společnosti AB Julius Schmitt zlehka pohodil špacírkou a volným krokem si to namířil ke vzdálenějšímu stolu, kde již seděla dvojice mužů a jedna žena: Martin „Mac“ Frič, stále víc oslavovaný jako nová vycházející hvězda československé kinematografie, a spolu s manželkou Jan Reiter, donedávna jednatel AB, nyní producent a nově i libretista v Elektě. Martin slyšel historky o tom, kterak kvalitu scénářů posuzuje podle toho, jak moc u nich jeho manželka pláče – a nevěděl, zda v jejich pravdivost doufat, nebo se jí bát.

Fričova úzká tvář zůstala vážná, když kývl na Schmitta, zatímco kulatolící obrýlený Reiter se stejně jako jeho žena široce usmál. Ředitel už byl skoro u nich...

Vzápětí se však, přesně jak předvíдалa Lída, odkudsi zjevil Milton a vydal se Schmittovým směrem. Zřejmě ho chtěl odchytit ještě předtím, než se stačí dát do hovoru se svými přáteli z vyšších filmových sfér.

Martin neslyšel, co říká. Jeho a Schmittovu výměnu sledoval jako němý film se scházejícími mezititulky. V duchu si ale bezděky doplňoval, co by mohlo zaznívat, jako by už psal dialog pro mluvený snímek.

Kyncl: „Á, dobrý večer, ctěný pane Schmitte! To je náhoda, že vás tu potkávám.“

Schmitt (chladněji): „Dobrý večer.“

Kyncl: „Víte, že jsem si s vámi zrovinka chtěl promluvit o snímku, který natáčím?“

Schmitt: „Teď již ano.“

Kyncl (s nadšeným úsměvem): „Už jsem se vám o něm zmiňoval. Jedinečná adaptace Karáskovy fantastické novely o Manfredu Macmillenovi, pod novým titulem *Dvojník*. Jeho příběh v sobě spojuje jak žádané dobrodružství v podobě okultních prvků, tak filosofické otázky... však víte, jak jsem vám o něm vyprávěl, ale samozřejmě mohu zopakovat cokoli, co jste mezitím možná zapomněl. Nicméně teprve teď se film stane skutečně revolučním – když ho natočíme jako zvukový snímek.“

Schmitt (poprvé s náznakem zájmu): „Zvukový snímek? Máte aparaturu od Tobis-Klangu?“

Kyncl: „Zatím nikoli, ale podal jsem žádost o její koupi. Jakmile bude zajištěno financování, bude nám dovezena a začneme točit scény s mluveným dialogem. Právě *Dvojníkovi* zvuk nesmírně prospěje. Zajišťuji také skladatele hudby pro film – bude to skutečně velkolepé dílo... hodné produkce AB.“

Moment ticha. Očekávání, rozpaky.

Schmitt (zdvořile, ale odtažitě): „Děkuji za nabídku, nicméně trvám na svém rozhodnutí, že *Dvojník* není film, jaký by právě teď AB hledalo. Věřím, že se vám jej podaří natočit z jiných zdrojů.“

Pokývl a už lehce rychlejším krokem odešel ke stolu, odkud se na něj znovu usmál Reiter.

Kyncl osaměl. Na okamžik vypadal poněkud nejistě, jak se na jednu ocitl sám na vyprázdněném kraji parketu.

Martin potřásl hlavou. Doufal, že rozhovor proběhl jinak, než si představoval. Sám by bez uzardění uznal, že Miltonu Kynclovi v duchu nepřihlí kl právě nejbystřejší repliky. Možná by jednoduše neuměl napsat postavu, jakou byl dotyčný ve skutečném světě. Uměla by to Lída? Úkosem na ni pohlédl. V mnohém byla v rámci filmové dramaturgie lepší než on, pravda, ale on zase zvládal širší záběr činností, dokonce natolik, že snad brzy zvládne řídit vlastní štáb...

„Tak na AB můžeme asi zapomenout,“ ozvala se Lída a vytrhla ho ze zamyšlení. On chmurně přikývl.

Na stupínku se Dvorský zářivě usmál na své publikum a rozhodil se o další písni.

Martin čekal, že se Milton připojí k němu a Lídě, ale právě když Schmitt usedal ke stolu, vrátila se Naďa. Hereččin pohled sklouzl od pořád ještě váhajícího Milтона ke Schmittovi a zase zpět. Vzápětí zamířila plynulým krokem k Miltonovi a ladně mu vklouzla rukou pod rámě, jako by tam přímo na ni čekal a nezůstal na ocet po Schmittově odmítnutí. Věnovala mu okouzlující úsměv – stejný však vrhla i na již sedícího Schmitta.

Dvorského hudebníci začali hrát a Milton odvedl Naděždu na parket – nebo tam spíše zavedla ona jeho. Martin se přistihl při

myšlence, jestli spolu ti dva něco mají. Na setu tomu nic nenasvědčovalo... nebo ano?

Zahleděl se na tančící pár – netvářila se Naďa ještě koketněji než obvykle? –, ale vtom jeho pozornost odvedl příchod podsaditého muže ve snad až příliš těsném pískovém obleku a výstřední žluté vázance.

„Podívej, kdo tu je,“ dloubala ho do žeber Lída. „Rudi.“

Se sklenicí piva v ruce, až nepatřičnou v tomhle prostředí viných sklenek a koktejlů, přicházel k Miltonovi hlavní finančník *Dvojníka*, Rudolf Lenoch. Tvářil se značně rozladěně... rozhodně ne přívětivě. Jeho kulatý, poněkud prasečí obličej obvykle působil dobromyslně, ač někdy trochu poťouchle. Tentokrát byl zamračený jako bouřková mračna.

Milton se tím zjevně nenechal vyvést z míry. Nasadil nový široký úsměv a rozpažil ruce, jako by se chystal Rudiho obejmout. Ten jeho ruku odstrčil a cosi rozezleně řekl.

Miltonův úsměv opadl. Producent se ale stále tvářil klidně. Pokusil se konejšivě položit dlaň finančníkovi na nadloktí, on se mu však vztekle vytrhl. Oba promluvili. Pak Milton pokývl k právě uvolněnému stolu vedle parketu a zamířili k němu.

Lída po Martinovi hodila významným pohledem. „Nezatančíme si?“

Okamžitě pochopil, kam tím míří, a nabídl jí rámě.

Trvalo jen chvíli, než na parketu dotančili do blízkosti stolu, u něhož se usadili Milton s Rudim. Hudba se rozléhala sálem a oba muži mluvili tlumeně, ale Martinovi se přesto povedlo zachytit alespoň pár útržků.

„... natáčení pokračuje. To nestačí!“

„Nemějte strach, dozvíte se...“

„... nový rozpočet!“

„... žhavá novinka... mluvené...“

Martin si přál, aby tentokrát hrál orchestr o něco tišeji, ale takové štěstí neměl. On a očividně i Lída natahovali uši, seč mohli, ovšem nemohli přitancit ještě blíž, aniž by byl jejich úmysl příliš zjevný.

„... kdy bude...“

„... plánujeme dokončení... ozvučení...“

Rudi Lench už vypadal, že začne spokojeně přikyvovat. Během konverzace s Miltonem se jeho výraz měnil z rozčarovaného přes smířlivý až po zaujatý. Najednou se ovšem jeho tvář zkřivila hněvem. Prudce vstal, až málem převrátil židli.

„Au,“ vyjekla Lída, když jí Martin sledující tu scénu šlápl na špičku nohy. I ona ovšem rádoby nenápadně upírala pohled na vzteklého finančníka.

Byla to scénka jako vystřižená z grotesky: Menší podsaditý muž zahrozil vyššímu pěstí, ten vyšší se přehnaně širokým gestem omlouval, ale při tom strčil do ruky dámě, již vyšpláchno víno do výstřihu.

Dotyčnou dámou byla naštěstí Naďa, která to vzala s překvapivou grácií. Jen trochu nuceně se zasmála a prsty druhé ruky si přejela po dekoltu. Così řekla, a Martin ji sice neslyšel, ale představoval si, že její replika byla ve stylu: „Ještě že to bylo veltlínské, a ne frankovka, no ne, pánové?“

Lench zaváhal. Zdvorilost a vychování na okamžik zvítězily nad hněvem a on začal nabízet dámě ubrousky, své sako, a snad i pořízení nové róby. Prohlížel si ji pohledem oddaného štěněte; scházel už jen vyplazený jazyk. Milton však vzápětí promluvil a Rudi znovu začal brunátnět.

„*I'm goin' to the river, maybe by and by*,“ ozývalo se ze stupínku oblíbené *Beale Street Blues*. Píseň se blížila ke konci. Hudba utichla, právě když si to Rudolf Lenocho štrádoval ze sálu. Milton vyrazil rychlým krokem za ním, zato Naděžda zvolna zamířila na dámy.

Martin s Lídou se vmísili do hloučku dalších tanečníků a šli se posadit.

„Nechceš jít za Naďou a zjistit od ní, co se stalo?“ pobídl Martin dívku.

Lída zavrtěla hlavou. „Jak znám Naďu, nic neřekne. Přinejmenším ne *mně*. Tobě by snad mohla... ale spíš ne. Obávám se, že nejsi její typ.“

Martin se zamračil a raději se obrátil ke své sklenici s pivem. Doufal, že se nezatvářil příliš dotčeně. Lída ale měla pravdu – oni u Nadi moc šancí neměli. Ona byla někým, komu jste museli nabídnout nějakou protislužbu. A on ani Lída jí neměli moc co nabízet.

Vrtalo mu hlavou, co mohlo Lenocho tak rozčílit. Ocítl se snad v nějakých problémech a chtěl své peníze zpátky? Rozohnilo ho, jaké nové plány má Milton s filmem?

Doufal v návrat kteréhokoli z nich a možnost zeptat se, byl však zklamán. Ani Milton, ani Rudolf Lenocho už toho večera na Terasy nevčkročili.

Dřív nebo později se to muselo stát; nebylo zbytí. Nebo snad ano? Dokončit film, žít a nechat žít?

Ne; od začátku bylo jasné, že úspěch si téměř jistě vyžádá smrt. Nadešel ovšem už ten správný čas?

Ještě ne. Vyčká... a až ten okamžik nastane, však už to pozná.

Ve vzduchu visí změna a všichni to vědí. O zvukovém filmu se mluví už pár let... ale teď se chýlí ke konci rok, kdy letní Prahu uchvátila *Lod' komediantů*. A tak se nelze divit, že začíná závod – závod o to, kdo uvede první československý mluvený film. *Dvojník* je jen jedním z více železek v ohni, a popravdě také černým koněm závodu. Těžko jednoznačně říct, kolik trumfů má na své straně...

Říká se, že kdo chce uspět ve světě filmu, musí mít buď oči jako Asta, rty jako Olive a postavu jako Alice, nebo pohled jako Možuchin a čelo jako Fairbanks – a k tomu v každém případě kuráž a nedostatek skrupulí.

Není to ale pravda. Neexistuje jednoznačný recept na úspěch.

Jedno je však jisté... musíte být buď hodně jako ostatní, nebo hodně jiní než ostatní. Zlatá střední cesta nefunguje. Platí to o tvářích, výrazech, gestech – ale i kameře a režii.

Někteří kupodivu tvrdí, že to platí i o penězích. Buď jich máte zoufalý nedostatek, a pokud přesto vůbec něco natočíte, bude to mistrovský kus, nebo se v nich topíte a na úspěch máte zaděláno.

Je to samozřejmě nesmysl. Kdyby tomu tak bylo, filmový průmysl – už tak nestálý a vachrlatý – by se dočista zhroutil. To ale nebránilo mnohým lpět na této romantické představě... a následně přemítat, do jaké kategorie tedy patří *Dvojník*.

„Písařka z oděvního závodu. Je zamilovaná do továrníkova syna, ale ten má oči jen pro jednu kabaretní zpěvačku! Zato jeho tatíček a matinka pro něj hledají bohatou nevěstu z vyšší společnosti: *Prosím, madam, zde si nabídněte kostku cukru, madam*,“ Lída napodobila vysokou fistuli archetypální upjaté dámy a ona i Martin se rozesmáli. Jejich pohled se upíral ke dvojici mladých žen u stolku na opačné straně terasy. V časně říjnovém nedělním odpoledni, které

se teplotami i jasným sluncem tvářilo jako vrchol léta, byly čerstvě otevřené Barrandovské terasy doslova obsypané návštěvníky. Na tyčích se v příjemném větru třepotaly červenožluté vlaječky, na schodech mezi patry venkovní kavárny se za pobaveného přihlížení hostů sráželi spěchající číšníci, dámy vystavovaly nejlepší klobouky a pánové vázanky nejnovějších stylů. Lepší prostředí pro svou oblíbenou hru si Martin s Lídou nemohli představit, a tak se sem vrátili i za dne.

„Vedle ní, v tom starorůžovém kostýmku, sedí její nejlepší přítelkyně. Nepracuje, má snoubence na městském úřadě a už se před ní rýsuje život úřednické paničky, ale ona má pochybnosti. Když její přítelkyně donekonečna povídá a povídá o svojí práci a rozplývá se nad tím továrnickým floutkem, ona si říká, jestli přece jenom o něco nepřichází – a chce to zjistit. Chce se sama vydat někam mezi lidi, tajně... Už se rozhodla. Dnes večer si oblékne své nejlepší šaty a zamíří do nechvalně proslulé taneční kavárny.“ Lída se na okamžik odmlčela a pokračovala: „Zatančí si tam s cizincem s tajemnými očima, a pak znovu a znovu, až se noc překllopí v ráno. Další noc se tam vrátí, a další také, až jednou zůstane s cizincem přes noc v jeho bytě nedaleko. Teprve pak zjistí, jak moc by se chtěla vrátit nazpátek k dřívějšímu jednotvárnému, jednoduchému životu – a že to nejde.“

Pohled Lídina společníka sklouzl k muži středního věku v parádním lněném obleku, slamáku a jasně modré vázance. V klopě měl růžovou květinu.

Dívka si všimla, kam se dívá, a odfrkla si. „To je jasné. Záletník na lovu. Vidiš, jak lačně sleduje ty paničky popíjející víno? A teď si urovnává karafiát v klopě a vázanku! Vypíná prsa jako krocán. A jak špulí rty!“

Martin Tomášek se opět uchechtl a upil z orosené sklenice gin-tonicu. Hra, kterou s Lídou hrávali, ho nikdy neomrzela. Co bylo zábavnějšího než zpovzdálí pozorovat úplně neznámé lidi a vymýšlet si k nim příběhy, osudy nudné i melodramatické, šťastné i tragické? Slunce páloilo jako v létě, ačkoli už se přehoupl začátek října, a oni si v nové kavárně užívali zaslouženou přestávku od natáčení. Poslední dva dny trávili na setu čas od nevidím do nevidím, ale cítili, že jim pod rukama vzniká něco doopravdy nového – a o to rozkošnější teď bylo vzácné odpoledne vyplněné nicneděláním. Ideální svět.

„Co támhleten?“ Lída kývla k muži, který se právě objevil ve dveřích z kavárny na terasu.

Martin přimhouřil oči. Tohle byl zajímavý cíl. Čtyřicátník nebo možná padesátník s úzkou tváří, jíž dominoval orlí nos. Zcela neopálený. Oděn byl v nudný tmavošedý oblek staromódního střihu včetně vesty, který se sem vůbec nehodil – nemluvě o tom, že v trojdílném obleku se muž v tomhle parnu musel péct zaživa! Klobouk měl letní, ale tvářil se, jako by i to pro něj byl přílišný ústupek počasí. Slamák by si nejspíš v životě nevzal na hlavu. Stál rovně jako prkno a pronikavýma očima se rozhlížel po osazenstvu terasy. Pak vytáhl původně stříbrné, ale zašlé, zčernalé kapesní hodinky a zkontroloval čas. Znovu se rozhlédl a jeho úzké rty se drobně zamračily. Podle vrásek kolem nich se zdálo, že se často neusmívá.

„Zneuznaný profesor,“ začal Martin. „Filosof, který má pocit, že se jeho myšlenkám nedostává patřičné slávy a pozornosti. Nudí studenty suchopárným výkladem, a přitom si myslí, kdovíjak hluboké pravdy jim nesděluje. Žije sám v podnájmu u bytné, která mu vaří a uklízí. Sám nikdy žádnou práci rukama nedělal a válku proseděl

v kanceláři v zázemí. Přitom si myslí, kdovíjak není šikovný, když si dokáže pověsit na stěnu obrázek. Není ale, kdo by mu tvrdil opak. Je úplně sám. Je to vlastně smutné – ale jemu to nevadí, ani mu to nepříjde. Teď si vyrazil na nedělní vycházku do nové kavárny a ujišťuje se tím jednak, jak jde s dobou, a jednak, jak hrozní jsou všichni ostatní. Malicherný chlapík.“

Dívka zaujatě naklonila hlavu. „Možná, ale zábavnější by bylo něco mnohem dobrodružnějšího. Navenek zneuznaný profesor filosofie – a ve skutečnosti ruský špeh, kterého za války rekrutovali bolševici. Využívá známosti s dalšími profesory a politiky, aby sbíral informace. Celé to ale dělá vlastně z lásky. V Oděse se zamiloval do rudoarmějky, která ale odmítla opustit vlast, a on nemohl zůstat... protože tu zanechal nemocnou matinku a dostal zprávu, že možná brzy zemře! Pak ho tady tíha povinností zadržela. A tak si vyměňují dopisy a on z touhy po ní zrazuje vlast. Doufá, že tak se znovu shledají...“

Martin se na svém lehátku protáhl. „Nechtěla bys mi napsat libreto pro nový film? Tohle má všechno – napětí, lásku, zradu!“

Lída se ušklíbla. „Jistě. Stačí už jen mužský pseudonym, aby se na to někdo podíval.“

„Nebud' tak kousavá. Vždyť třeba Zet Molas nebo Thea Červenková se prosadily –“

Vtom „profesorův“ pohled utkvěl na nich a on vyrazil jejich směrem. Martin byl příliš překvapený, než aby se stačil zamyslet, co po nich může chtít.

„Dobré odpoledne.“ Zastavil se ve zdvořilé vzdálenosti a smekl klobouk. „Hovořím s panem Tomáškem, že ano?“

„To jsem já,“ přikývl Martin. „A tohle je má přítelkyně Lída Hejduková.“

Muž se s ní uctivě pozdravil a představil se jim: „Egon Altmann.“
Podal Martinovi navštívenku. *Obchodník textilem*, stálo na ní na místě povolání.

„Bylo mi řečeno, že zde mohu najít pana Kyncla, ale bohužel už zřejmě odešel. Rád bych si tedy zatím pohovořil alespoň s vámi. Uvažuji totiž o investování do filmu, na kterém právě pracujete.“

Mladík byl nucen uznat, že s oním zneuznaným profesorem se nejspíš netrefil. Milton by mu rozhodně nepoděkoval, kdyby možného investora poslal pryč. „Připojte se k nám, pane Altmanne, rádi vám povíme, co vás zajímá! Počkejte, prosím, najdu vám židli.“

Po chvíli, kdy se Martinovi nakonec horko těžko podařilo u vzdáleného stolu sehnat volnou židli, museli ještě počkat, než ji sem číšník donese a vezme si Altmannovu objednávku – „kávu, černou, jemně upraženou – nebo černý čaj, pokud máte jen silně praženou, nejlépe ceylonský“. Martin dopil svůj gin-tonic a po nepatrném zaváhání si řekl o minerální vodu. Za těchto okolností by asi neměl pokračovat dalším koktejlem.

Lída zatím usrkávala citronádu a začala se s obchodníkem bavit. „... vás přivádí k filmu?“ zachytil právě Martin, když číšník odkvačil.

„Již delší dobu mě... tento svět lákal. Byl jsem mu ale příliš vzdálen. Až nedávno se můj švagr, majitel oděvního závodu, přes šití kostýmů dostal blíž k filmovému průmyslu a stal se finančníkem jednoho chystaného snímku. To mi dodalo odvahy, abych se vydal podobnou cestou – nebyl jsem si ale jist, na koho se obrátit, až jsem díky svému známému Jiřímu Karáskovi uslyšel, že se bude filmovat jeho román...“

„Tady jste rozhodně na správné adrese,“ ujistil ho Martin snad až příliš kvapně. Potřebovali ovšem peníze na zvukovou aparaturu a on jim nemínil nechat takovou příležitost vyklouznout. Než Altmann

dopije kávu, musí být přesvědčen, že do natáčení *Dvojníka* chce investovat. „Dokonce...“

Zaváhal a vyměnil si pohled s Lídou. Milton jim vysloveně nekladl na srdce, aby se nešířili o jeho plánech učinit z *Dvojníka* zvukový snímek, ale souhlasil by s tím jen tak se o tom zmínit cizinci, kterého právě potkali?

Lída jemně zavrtěla hlavou a on pokračoval jakoby nic: „... je v jednání nákup nejmodernějšího vybavení, takže film předčí konkurenci nejen příběhem, ale i technickou stránkou zpracování.“

Tak. Ani trochu nelhal, snad Altmanna zaujal, a přitom neprozradil příliš mnoho.

Obchodník textilem přikývl. Martinovi se zdálo, že jeho zájem snad doopravdy vzrostl. To mu potvrdila i mužova následující slova: „Moc rád bych se setkal s producentem snímku. Myslíte, že bych za panem Kynclem mohl přijít přímo na natáčení? Na set, tak se tomu říká, že ano?“

„Ano – tedy ano, tak se tomu říká, a... nevidím důvod, proč byste se tam nemohl zastavit,“ rozhodl Martin. Tentokrát úmyslně přehlížel Lídin poněkud pochybovačný postranní pohled. Pravda, Milton se s finančníky zatím vždy bavil mimo set, ale to bylo jen proto, že se chtěl lépe soustředit na jedno nebo druhé – jenže když už bylo natáčení v plném proudu a Altmann se tam chtěl zastavit, proč ne? I kdyby se nakrásně ukázalo, že je to špeh nějakého jiného štábu, co asi mohl zjistit? Všichni věděli, jaký námět Milton točí, i když si díky Martinovi a Lídě předlohu podstatně upravil.

„Přijďte zítra na hlubočepskou stráň nad Žvahovem – hned vedle Dívčích skal, jestli to tam znáte. Budeme tam už před osmou ráno, abychom všechno připravili. Od osmi je dost světla na filmování,“ vysvětlil Martin.

Altmann drobně pokývl. „Bude mi potěšením. Rád zjistím, jak takové natáčení probíhá. Možná mám o něm úplně zcestné představy. Také by mne zajímalo, jak bude ve filmové podobě vypadat *Román Manfreda Macmillena*. Neumím si představit, jak bude natočil... na myšlenkách a pocitech založené dílo působit na stříbrném plátně.“

„Samozřejmě došlo k drobným úpravám pro filmové plátno – bude to skvělé, uvidíte,“ pravil Martin možná až příliš spěšně, ačkoli hlavou se mu honilo: *Na myšlenkách a pocitech, to jistě. Ukecané. Skoro bez děje. Plné pasáží o tom, jak vypravěč miluje svého přítele, a úvah o dávné černé magii. Za napsání scénáře k tomuhle bychom měli dostat metál!*

Lída se v křesílku lehce zavrtěla. Pak se usmála a nepatrně se naklonila dopředu. „Převést literární látku na filmové plátno je umění samo o sobě. Pokud točíte podle předlohy, je zásadní vybrat si dobrou – ať už si zvolíte takovou, která se zdá nezfilmovatelná, nebo dobrodružný román plný přímočarého děje a jednoznačných postav. Ve druhém případě se ovšem nabízí otázka, proč se vůbec zabývat předlohou... Například většina westernů točených u nás, v Německu i Americe žádnou nemá. Pravda, všichni točí podle laciných románků od Vyskočila nebo Řehoře, ale kde je pak veškerá invence?“

„Fascinující,“ pravil Altmann stále stejným zaujatým, nicméně ne tak docela fascinovaným tónem.

„Karel Lamač před lety napsal vynikající příručku o filmové dramaturgii. V ní vysvětluje, jak se i obtížná, filosoficky náročná látka dá převést...“

Martin poslouchal Lídu na půl ucha. Přemítal, proč tak znenadání převzala otěže konverzace. Myslela si snad, že on to nezvládá? Dokonce že by finančníka mohl *odradit*?

Altmannova pozornost však nepolevovala, když Lída vyprávěla o filmové dramaturgii. Jedině ve chvíli, kdy kolem nich prošel vrchní s tácem naloženým talíři s voňavými sýry, mírně nakrčil nos a ohlédl se. Vzápětí však Lídě položil další otázku. Zdálo se, že dramaturgie ho sice nenudí, ale víc se zajímá o podrobnosti jejich konkrétního natáčení. Kolikátý je to Kynclův film – a jejich? Napsali scénář k něčemu, co mohl vidět v biografu?

Lída zvládala odpovídat na jeho dotazy věcně, a přitom tak, aby neprozradila příliš mnoho – například nepřipustila příliš otevřeně, že jsou vlastně začátečníci – a navnadila ho na návštěvu samotného natáčení a setkání s producentem. Martin musel uznat, že vede rozhovor s lehkostí a grácií – jako by s potenciálním finančníkem nehovořila ona sama, ale postava, pro niž právě psala dialog k použití ve zbrusu novém mluveném filmu.

Zatímco se bavila s Altmannem, měl možnost si obchodníka textilem lépe prohlédnout. Jeho profil byl skutečně impozantní. Bledé líce měl poněkud hranaté a propadlé, tvář užší a přísnou, a jako skoba z ní vyčníval orlí nos. Oči měl bystré a pozorné a vyzařovala z nich hrdost. Ne, opravil se v duchu Martin, možná spíš pýcha než hrdost. Zpod klobouku vylézaly velmi světle hnědé vlasy se zrzavým nádechem, Martin si mezi nimi ovšem povšiml již i počínajících šedin. Svůj první dojem nudného profesora musel skutečně přehodnotit. Ten muž se z poněkud směšného chlapíka v příliš usedlém a pro horké počasí nevhodném obleku před jeho očima postupně změnil v inteligentního obchodníka, který možná o filmu mnoho neví, ale rozhodně ví, jak klást ty správné dotazy.

Kdepak – ani omylem nudný profesor. Kdyby si pro něj Martin měl vymyslet jinou totožnost teď, jako kdyby ho obsazoval do filmové role, byl by to...

Detektiv. To bylo ono. Soukromý detektiv, jako Stuart Webbs nebo Joe Deebs. Ale ne tak akční jako oni. Tenhle byl typově spíš od Doylea nebo té Christieové, podle níž počátkem roku v Německu natočili film.

Martin se bezděčně uchechtl a Altmann na něj okamžitě vrhl tázavý pohled.

„Vzpomněl jsem si na jednu historku z natáčení,“ řekl spěšně. „Nedá se vyprávět – to se musí zažít. Však uvidíte na setu.“

Altmann trochu prkenně přikývl. „Budu se těšit.“ Pohlédl na prázdné sklenky a šálky před Martinem a Lídou a sám dopil svůj šálek ceylonského čaje. „Nebudu vás již dále zdržovat. Uvidíme se zítra na setu.“

Martin sledoval, jak obchodník odchází. Lehce se proplétal mezi stolky, hosty i číšníky a kráčel vzpřímeně, pyšně. Ne, tohle nebyl žádný nudný profesor, a on měl pocit, že s ním ještě zažijí zajímavé chvíle.

Muž ve staromódním tmavošedém obleku sešel prašnou cestou z Teras dolů do Hlubočep, kam jezdila tramvaj. Měl štěstí; právě jeden vůz přijížděl. Spolu s ním do něj nastoupil i hlouček dalších lidí, kteří strávili odpoledne výletem na Barrandov. Ty, kteří pobýli v kavárně, mohl poznat podle slušivých kostýmků a obleků, módních klobouků a kabel – a také pachu doutníků, cigaret, kávy a vína. Zato ti, kteří zamířili na piknik na skály nebo k Dalejskému potočku, na sobě obvykle měli oblečení mnohem sportovnějšího rázu, a i část dam si vzala pohodlné široké kalhoty. Vůně prašných cest a podzemních luk byla nezaměnitelná. Nebýt vzniku nové tramvajové trati před dvěma lety, nejspíš by tu stále byl klidný venkov, kam z města zamířil málokdo. Teprve díky tramvaji sem o letních

víkendech začali vyřázet nadšení turisté... a nakonec nedaleko od sud vyrostla i žádaná vilová čtvrť a právě otevřená kavárna.

Dnes tu bylo doopravdy rušno. Každý Pražan si chtěl užít dost možná jeden z posledních teplých dní roku. Kdo to koneckonců kdy viděl, aby počátkem října stoupaly teploty přes pětadvacet stupňů?

On už cestou nahoru ke kavárně trpce litoval, že si na sebe nevzal lehčí oblek. Ani za nic by ovšem nepřiznal, že učinil takovou chybu v úsudku, a tvářil se, že je mu v tmavě šedém saku a vestě příjemně. Vedru učinil jedinou úlitbu rozepnutím saka.

Z tramvaje vystoupil až na Belcrediho třídě, odkud už to měl nedaleko domů. Nemohl se dočkat, až bude obklopen chladivými cihlovými stěnami a až se převleče do něčeho vhodnějšího. Po návratu si také uvaří vlastní kávu, jakou ani v nejlepších pražských kavárnách nedokázali připravit. Neboť i lepší kavárníci postrádali jeho zvláštnost, nadmíru citlivý čich, který pro něj představoval svým způsobem dar i prokletí. Pokud někdy zatoužil vychutnat si kávu mimo domov, obvykle spíše to druhé.

Nebyl obchodník textilem. Ani se nejmenoval Egon Altmann. Jeho skutečné jméno znělo Eliáš Sattler a byl – jak by Martin Tomášek jistě slyšel s určitým uspokojením stran toho, jak jej nakonec zařadil – soukromým vyšetřovatelem.

ESTÉT Z PRAŽSKÉHO MANCHESTERU

Zatímco Eliáš Sattler pohroužen do úvah o novém případě zvolna kráčel Belcrediho třídou, v mysli se vrátil k setkání předešlého dne, které ho k dnešnímu výletu na Barrandov vůbec přivedlo...

„Pojďte dál, prosím. Jsem vám velice vděčný, že jste se uvolil přijít.“ Jiří Karásek – Sattler si nikdy nenavykl používat i jeho sebestylyzační přídomek ze *Lvovic* – se tvářil nesmírně ustaraně, když Eliáše Sattlera pouštěl do malé předsínky zcela vyplněné krabicemi, obsahujícími patrně nové výtisky jeho překladů nebo díla, která si teprve chtěl prostudovat.

Od doby, kdy Sattler spisovatele naposledy navštívil v jeho malém smíchovském bytě, uplynulo téměř neuvěřitelných sedmnáct let. Ač se mezitím několikrát potkali, vždy to bylo v kavárně nebo na ulici. Když nyní vstupoval do stísněné předsíně s chodbou a z ní do obývacího pokoje využívaného i jako pracovna, nadechl se a měl pocit, že se nějakým přičiněním osudu vrátil zpět v čase.

Vybavil si to setkání, jako by se stalo včera: ponurý prosincový soumrak za oknem, vyčichlý čaj v šálku z míšenského porcelánu, rukopisy na stole a Karáskovo váhavé, neochotné vyprávění.

Tatáž vůně papíru, inkoustu, prachu a suchých tuberóz ve váze u okna... V malém pokoji se téměř nic nezměnilo. Zařízení bylo stále stejné: jemně vyřezávaný nábytek ze zlatého jasanu, křesílka

se žlutozeleným čalouněním, na stolku pod oknem hrací hodiny a holandská majolika. Ulice za oknem byla ještě o něco zanedbanější, neboť doba největšího rozkvětu Smíchova podle všeho už skončila. Dřívější rychle rostoucí průmyslová čtvrť přezdívaná „pražský Manchester“ rychle ztrácela výsadní postavení, jak stávající továrny zastarávaly, nové nebylo kde stavět a styl průmyslu se také měnil. Většina starých smíchovských komínů dosud stála, ale jen z některých se stále kouřilo.

Oproti tomu zbytek bytu už ale nepůsobil tak chudě a asketicky jako kdysi. Tehdy stál v obzvlášť prudkém kontrastu vůči honosné pracovně, neboť jeho obyvatel byl obyčejným poštovským úředníkem a ve volném čase spisovatelem, básníkem, překladatelem a editorem, přičemž žádná z těch činností mnoho nevynášela. Do své a Procházkovy *Moderní revue* naopak Karásek vložil spoustu vlastních prostředků, ač to bylo už věcí minulosti.

Mezitím však na poštovním úřadě vystoupal výš a jeho obydlí už nebudilo tak zjevný dojem chudého spisovatele. I on sám se lehce zakulatil. Jeho tváře dnes byly plnější, ale současně povadlejší a již neklamně zbrázděné vráskami. Blížily se koneckonců jeho šedesátiny.

„Posaďte se, prosím,“ vyzval spisovatel Sattlera a pokynul ke křesílku, jehož honosné čalounění při bližším pohledu za ta bezmála dvě desetiletí přece jen trochu utrpělo. „Dáte si čaj?“

Dokonce i porcelánový čajový servis zůstal stejný a jen nějaký ten vzácný škrábanec dával tušit jeho stáří. Čaj byl tentokrát, k Sattlerově úlevě, lepší.

Poté co se i Karásek konečně v klidu usadil, přešel rovnou k věci: „Byl bych vám vděčný, kdybyste se mohl podívat na natáčení filmu, který vzniká podle mého *Románu Manfreda Macmillena*.“

Jeho žádost Sattlera zaskočila. „Blahopřeji, to zní jako dobrá zpráva... ačkoli vzhledem k mému zapojení v tom nepochybně bude nějaký háček.“

„Přál bych si, aby nebyl,“ konstatoval Karásek chmurným tónem. „Obávám se ale nejhoršího. Producent je tajnůstkářský a mám pocit, že se mi vyhýbá. On ani režisér nezodpověděli mé otázky a nedostal jsem se na set, přestože jsem do natáčení vložil i vlastní peníze –“

Sattler jej zarazil zdviženou dlaní. „Prosím, vezměte to od začátku.“

„Máte pravdu. Omlouvám se.“ Spisovatel si přejel dlaní po čele. „Už skoro před měsícem mne navštívil jeden mladý filmový producent, Milan Kyncl. Zajímavý člověk, sebevědomý, se zkušenostmi z produkci v Berlíně a v Americe. Tvrdil, že by jako svůj první vlastní snímek velmi rád zfilmoval Manfreda Macmillena a že už má vyhlédnuté herce i libretistu. Trochu mě to zaskočilo, být takhle postaven před téměř hotovou věc a pouze poskytnout právo film natočit nebo nikoli. Čekal bych, že budou chtít scénář ode mě, ale pan Kyncl mě přesvědčoval, že to je odlišné umění a je potřeba, aby to dělal někdo, kdo se v tom vyzná. Prý po tom námětu strašně toužil a byla by pro něj veliká čest moci ho převést na stříbrné plátno... Nakonec jsem souhlasil.“

Koneckonců, kdo by odolal vidině, jak stovky a tisíce lidí ve ztemnělých sálech za doprovodu klavíru nebo orchestru bez dechu sledují jeho dílo promítané na plátno? Kolik si román našel čtenářů – a ke kolika divákům by se mohl příběh dostat v podobě filmu?

„Kyncl mě ujistil, že má zajištěného finančníka, ale při dalším rozhovoru připustil, že se film nečekaně prodražil... a tak jsem do něj vložil část vlastních prostředků.“

„Kolik?“ otázal se Sattler.

„Tři tisíce korun.“

Vyšetřovatel se drobně zamračil. Sice nešlo o vysloveně horentní sumu, ale rozhodně ani zanedbatelnou částku. Středostavovská rodina by z ní mohla vyžít i dva měsíce. Pro Karáska, sice ne chudáka, ale už vůbec ne boháče, muselo jít o značnou část úspor.

„Jednou se mi podařilo přijít se podívat na natáčení. Dotočili právě scénu, v níž Manfred zahlédne v kostele Waltera Moru, svého dvojníka a úhlavního nepřítele.“

Do této chvíle to celé Sattlerovi znělo jako podvod s cílem vylákat ze spisovatele peníze – ostatně honorář za poskytnutí svolení k natáčení měl spatřit až po uvedení filmu do kin, což byl notně vzdálený příslib. Očividně se ale buď točilo, nebo přinejmenším natáčení předstíralo. To už vyžadovalo zapojení více lidí. Vyplatil by se obyčejný podvod za takových okolností?

„Šel jsem pak s nimi do Rokoka a zjišťoval, jak jsou už daleko. Mnoho jsem se ale nedozvěděl. Ani mi neukázali libreto,“ poznamenal Karásek trpce. „Chtěl jsem ho vidět, mít právo veta – ale oni mi vůbec nedovolili do něj nahlédnout!“

„Producent vám to zakázal?“

Spisovatel zaváhal. „Ne tak docela zakázal, jako spíš... neumožnil. Pořád sliboval, že na to dojde později, až se zapracují nové úpravy, nebo tvrdil, že právě není vhodná chvíle a mám se zastavit další týden... Další týden! Tou dobou už může být film hotový.“

Sattler neměl dobrou představu, jak dlouho obvykle trvá filmové natáčení, ale tušil, že se ta doba pohybuje v řádu týdnů až měsíců podle jeho náročnosti.

„Mám obavy, že dílo úplně překroutí,“ ošil se Karásek a bezmyšlenkovitým gestem si na nose upravil skřípec s tenkými kulatými obroučkami. I ten pohyb Sattlera na okamžik vrátil do doby před

sedmnácti lety... před válkou, před vším, co od té doby svět tak k nepoznání změnilo. Kromě tohoto bytu. Tady se čas zastavil. „Musím přiznat, že mám sám pochybnosti, nakolik je vhodné pro stříbrné plátno – raději bych byl, kdyby si pan Kyncl vybral *Gany-meda* – ale mladý pan Kyncl mě přesvědčoval, že je to ideální materiál. Jste s *Románem Manfreda Macmillena* seznámen, milý příteli?“

Sattler byl nucen připustit, že není, ale nezdálo se, že by se to spisovatele jakkoli dotklo. Karásek jen vstal a došel do knihovničky pro svazek s jednoduchou tmavomodrou obálkou se zlatým písmem vyvedeným titulem a jménem autora. „Prosím. Přijměte ji ode mne jako dar.“ Vzápětí ještě uchopil pero se zlatým lemováním a krasopisně napsal na předsádku:

5. 10. 1929

Milému příteli Eliáši Sattlerovi s neskonalemi díky za veškerou pomoc.

Mým řemeslem i životem jest sen a umění, kouzlo a pocit, ale Vy mne dovedete se světem vědy a rozumu smířit.

Jiří Karásek ze Lvovic

Sattler pohlédl na podpis plný pečlivě vyvedených kudrlin a útlou knihu se slovy díky přijal. „Večer si ji přečtu. Povězte, kde bych našel Milana Kyncla a kde probíhá natáčení?“

Karásek se znovu mírně zamračil. „Mám pouze jeho navštívenku, ale nebývá často doma. Filmuje se hlavně v exteriérech a nevím,

kde točí nyní. Na Zlíchově v kostele sv. Filipa a Jakuba už skončili. Víte, líbilo by se mi, kdyby scény z kostela a hřbitova nafilmovali na Starém Městě, kde se část románu odehrává, ale na Zlíchově měli prý lepší světlo...“

Vyšetřovatel pozdvihl obočí. „Copak nemá alespoň pronajatý ateliér?“ O filmovém průmyslu toho mnoho nevěděl, ale měl za to, že ateliér je prakticky nutností nejenom pro interiérové scény, ale také – nebo především – domnělé exteriéry, aby se dalo točit za veškerých podmínek bez nutnosti spoléhat se na vrtošivé živly.

Karásek sklopil pohled. „O žádném nemluvil. Předpokládal jsem... ale nezmínil se jaký...“

„Nevíte, kde bych ho mohl najít?“

„Volný čas teď obvykle tráví v té nové kavárně na Barrandovských terasách. Prý je tam jeden člověk od filmu vedle druhého.“

A půlka všech dalších Pražanů, kteří chtějí vidět a být viděni, doplnil v duchu Sattler. Sám si mohl prohlédnout fotografie v novinách: stolky obsypané pány v letních oblecích nejnovějšího střihu a štramáckých kloboucích a dámami v šatech a kostýmcích z nejlepších pražských salonů. Pravda, to byly snímky ze slavnostního otevření a od té doby se na rozlehlých terasách dost možná největší pražské kavárny stihla vystřídat i řada „obyčejných“ lidí. Výlet pro chudáky to ovšem nebyl.

„Podívám se tam po něm i režiséru Sovovi. Pokud je nenajdu, je někdo další, kdo by mohl vědět, kde se nachází? Nebo znáte někoho dalšího z jeho štábu?“

„Ano, ano...“

Karásek mu popsal několik lidí, které si pamatoval. Nejvíce mu utkvěl v paměti mladý libretista Martin Tomášek a pak herci, zejména představitel ústřední dvojrole Hektor Kasparides.

„... a jedna z hereček, Josefína Farská, je hluchoněmá. Někdo pro ni tlumočí – snad její bratr, pokud si správně vzpomínám? Ostatně nevím ale, koho tam ty ženy hrají, v románu žádné velké ženské role nejsou. I proto mám obavu, jestli a popřípadě jak příběh pro film upravili...“

„I to se pokusím zjistit a pokud možno získat scénář k nahlédnutí.“

„Děkuji vám,“ pravil Karásek s upřímnou vděčností. Poprvé zněl trochu ulehčeněji. „Nevím, jestli si umíte představit, jaké to je poskytnout své dílo, něco, do čeho jste vložil tolik niterných pocitů, někomu jinému k převedení do úplně nové formy.“

To si Sattler představit tak docela nedovedl, dokázal si ovšem představit, jaké by to bylo předat dál výsledky své životní práce a s napětím čekat, zda z nich někdo další vyvodí správné či špatné závěry. Třeba to bylo podobné. Jenže jeho životní práce spočívala v desítkách hustě popsaných a pečlivě označených sešitů, které nikdo další nečetl a nejspíš nikoho nezajímaly. Jeho odkaz na poli výzkumu lidského čichu vypadal odkázán k zapomnění – a to Sattlerovi přišlo jako nejhorší možný osud.

Spisovatel pokračoval: „Jsem vám doopravdy vděčný, že se té záležitosti ujmete. Musím přiznat, že jsem se obával, že po tom nedávném článku v novinách nebudete mít čas se takové prkotině věnovat.“

Sattler se taktak ovládl; tvář už se mu stahovala do grimasy znechucení.

Ano. *Ten* článek z pera pisálka Vereckého. Ne že by se jeho jméno na stránkách novin neocitlo už dříve. Kdysi dávno na to byl dokonce *pyšný*, vystavil si v pracovním článku na stranách *Prager Tagblattu*...

Tentokrát to však nebyl *Tagblatt* a vedle článku se poprvé objevila i jeho fotografie. Nepříliš lichotivý záběr ho ukazoval, jak se sklání nad dvířky do sklepa na uhlí a dělá výmluvný obličej, a doprovázel ho podtitulek JEDINEČNÝ ČMUCHAL NA STOPĚ ZLOČINU, který Sattler doopravdy nemohl vystát. Zbytek textu se nesl v podobném duchu: košaté pleonasmy, rozmáchlé hyperboly, směšné metaforý. Velký detektiv, dar od Boha, zázrak přírody a postrach galerky. Sattler si toužebně přál, aby bylo možné veškerá vydání z toho dne nějak sprovodit ze světa a předstírat, že se tohle nikdy nestalo.

Trpce si pomyslel, že by vlastně měl být článku vděčný. Nepsalo se tam o něm ve špatném světě, novinář chválil jeho úspěch, dokonce se díky tomu ozvali další možní klienti – ale spokojen být nedokázal, protože z textu vycházel jako karikatura sebe sama.

Senzacechtiví reportéři a seriózní detektivní práce šly málokdy ruku v ruce. A ačkoli novináři dokázali být cenným zdrojem informací – i když si je člověk musel přepečlivě prosít –, Sattler v práci s nimi nikdy nenašel zálibu. Na to míval Adama Křížka... jenže ten u tisku už od narukování nepůsobil.

Pravda, bývala tu jedna výjimka – avšak *ona* už byla kdovíkdě na honbě za novými reportážemi. Nebo se usadila a měla rodinu... Za ty roky se ani jednou nepřiměl zkusit to zjistit. Nejistota snad byla lepší. Dovolovala mu představovat si, co mu právě připadalo nejlepší.

Eliša Sattlerovi nebyl takový způsob uvažování vlastní. Obvykle dával přednost vědění, ať už jakkoli nepříjemnému. Eleonora ale vždycky mívala výsadní postavení...

„Ještě jedna věc, mohu-li,“ vytrhl ho ze zamyšlení Karáskův hlas.

„Co – ach ano. Oč jde?“